

Kompletteringar väg 56

Delen Bie-Alberga, Julita socken, Katrineholm & Eskilstuna kommun,
Södermanlands län. Arkeologisk utredning etapp 1.

Ingeborg Svensson

Sammanfattning

Sörmlands Arkeologi AB har under ett par dagar i september månad år 2019 genomfört en arkeologisk utredning etapp 1. Arbetet utfördes inom områden för intrång i enskilda vägar längs väg 56, delen Bie-Alberga i Södermanlands län. Inledningsvis var det meningen att utredningen även skulle omfatta etapp 2, det vill säga markingrepp i form av sökschaktning och rutgrävning. Underhand framgick det att Trafikverket hade problem med marktillträde, varför utredningen fick avbrytas efter den inledande etappen. Någon etapp 2 genomfördes därför aldrig. Inventeringen (etapp 1) resulterade i fem möjliga fornlämningar i form av boplatsslägen.

Rapporten laddas ned via
www.sormlandsarkeologi.se

eller beställs från

Sörmlands Arkeologi AB
Tideliussgatan 37
118 69 Stockholm

mail@sormlandsarkeologi.se

Grafisk form och layout: Lars Norberg
Kart- och ritmaterial: Ingeborg Svensson

Upphovsrätt, om inget annat anges, enligt Creative Commons licens CC BY.
<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.sv>

© Sörmlands Arkeologi AB
Nyköping 2022

Innehåll

Sammanfattning 2

Inledning 4

Syfte 4

Genomförande 4

Resultat 4

Referenser 5

Administrativa uppgifter 5

Bilagor 6

Bilaga 1. . Utdrag ur Sverigekartan med platsen för utredningen markerad. Skala 1:1000 000

Bilaga 2. Utdrag ur Terrängkartan med utredningsområdena markerade. Skala 1:60 000

Bilaga 3:1-3:7. Objektskartor. Skala 1:5000 & 1:2000.

Bilaga 4. Objektsbeskrivningar

Bilaga 5. Fotografier

Inledning

I enlighet med länsstyrelsens beslut (1st dnr 431-2692-2019) har Sörmlands Arkeologi AB utfört en kompletterande arkeologisk utredning etapp 1 inom ett antal områden längs med väg 56, delen Bie-Alberga, Katrineholm och Eskilstuna kommuner i Södermanlands län (se bilaga 1 & 2). Fältarbetet genomfördes den 26 och 27 september år 2019. Projektledare samt fält- och rapportansvarig var Ingeborg Svensson. I fältarbetet deltog även Patrik Gustafsson Gillbrand. Båda är verksamma som arkeologer på Sörmlands Arkeologi AB.

Den kompletterande arkeologiska utredningen genomfördes med anledning av att Trafikverket planerar att bygga om väg 56 till en mötesfri väg mellan Katrineholm och Alberga. Vägen ska ha samma sträckning som idag, förutom vid samhället Äs där vägen får en ny sträckning öster om samhället. Under år 2015 och 2016 genomförde Sörmlands Arkeologi AB en arkeologisk utredning etapp 1 och 2 för hela sträckan, inklusive den planerade förbifarten (Svensson 2016). Under 2019 tillkom ytterligare områden som avsåg intrång för enskilda vägar, varför länsstyrelsen i Södermanlands län med stöd av 2 kapitlet 11 § i Kulturmiljölagen (1988:950), fattade beslut om en kompletterande arkeologisk utredning. Ansvarig för kostnaden var Trafikverket.

I samband med att det arkeologiska fältarbetet skulle utföras framkom att Trafikverket inte hade löst frågan med marktillträde, vilket innebar att endast etapp 1 kunde genomföras. Därefter meddelade Trafikverket att kartunderlaget som legat till grund för Länsstyrelsens beslut inte längre var aktuellt, varför ingen etapp 2 genomfördes och ärendet blev vilande. De förändrade förutsättningarna fick till följd att Länsstyrelsen bestämde att Trafikverket ska inkomma med nya ansökningar för intrång i enskilda vägar och att resultatet av den avbrutna utredningen skulle avrapporteras i form av en enkel basrapport.

Uppdraget omfattade nio områden med en sammanlagd yta om cirka 25 hektar. I samband med fältarbetet tillkom ytterligare ett område, efter samtal med en av markägarna (se område 6). Utredningsområdena är till största delen belägna i skogsmark och i anslutning till Köpingsåsen. Jordarten består av isälvsmaterial, det vill säga sand, grus och sten i olika fraktioner och höjden över havet varierar mellan 40 och 70 meter över dagens havsnivå (Jordarts-kartan, Ser. Ae nr 79 Eskilstuna SV).

Syfte & målsättning

Syftet med den kompletterande arkeologiska utredningen var att fastställa om det fanns idag okända fornlämningar som kommer att beröras av det planerade arbetsföretaget och att så långt som möjligt beskriva dessa. Resultatet av utredningen ska utgöra ett underlag för Länsstyrelsens fortsatta handläggning av ärendet och ett underlag för Trafikverkets fortsatta planering.

Genomförande

Inledningsvis utfördes en översiktlig kart- och arkivstudie, vilken bland annat har omfattat historiska kartor tillgängliga genom Lantmäteriets digitala kartarkiv. Utgångspunkten har varit den äldre ekonomiska kartan från mitten av 1950-talet samt den häradsekonomiska kartan från sekelskiftet 1900. (www.lantmateriet/historiskakartor). Därutöver bearbetades och sammanställdes jordarts- och strandförskjutningskartor (www.sgu.se). Syftet var att klargöra förutsättningarna för att påträffa fornlämningar och möjliga fornlämningar samt att få en fördjupad bild av terrängen och dess kulturhistoriska potential. Uppgifter om lösfynd, forn- och kulturlämningar samt tidigare genomförda arkeologiska insatser eftersöktes i Historiska museets digitala samlingar (www.historiska.se/data), i Kulturmiljögästret, (www.fornreg.raa.se) och i det dåvarande (år 2019) digitala arkivet Samla (www.samla.raa.se).

Därefter genomfördes en inventering, för att klargöra förekomst av fornlämningar och möjliga fornlämningar inom de av länsstyrelsen angivna utredningsområdena. Provstick med jordsond genomfördes kontinuerligt i samband med inventeringsarbetet. Samtliga lämningar mättes in med RTK/GPS och beskrevs i text. Ett representativt urval av lämningar, ytor, objekt etc. fotodokumenterades under fältarbetets gång.

Resultat

Inom de här angivna utredningsområdena framkom sammanlagt fem möjliga fornlämningar i form av boplatslägen. Objektet är belägna inom utredningsområdena 4, 5, 6 & 9. Sedan tidigare fanns även en känd möjlig fornlämning (objekt 77) som delvis kan komma att beröras av planerad ombyggnation. Därutöver gjordes en ny inmätning av den sedan tidigare kända fornlämningen L1984:2327, vilken låg strax utanför ett av utredningsområdena. Den nya

geometrin har laddats upp i Fornreg och den gamla har tagits bort. Därutöver ändrades några stavfel i lämningens befintliga beskrivning och uppgifter om undersökningsstatus, skador och vegetation uppdaterades. Lämningens nya lägesbestämning är cirka 15 meter västsydväst om den gamla. De kvalitetshöjande åtgärderna knöts till det här genomförda uppdraget (1st dnr 431-2692-2019).

Resultatet av den kompletterande arkeologiska utredningen etapp 1 sammanfattas i följande Resultattabell och översiktsskator (se bilaga 3:1-3:7). Detaljerade beskrivningar av objekten redovisas i bilaga 4.

Resultattabell

Objektnr	Lämningstyp	Källa	Antikvarisk bedömning	Kommentar
77	Boplatsläge	Svensson 2016	Möjlig fornlämning	Objekt 77, bilaga 3:3
5	Boplatsläge	Inventering	Möjlig fornlämning	Område 4, bilaga 3:4
6	Boplatsläge	Inventering	Möjlig fornlämning	Område 5, bilaga 3:4
7	Boplatsläge	Inventering	Möjlig fornlämning	Område 6, bilaga 3:5
615	Boplatsläge	Inventering	Möjlig fornlämning	Område 6, bilaga 3:5
10	Boplatsläge	Inventering	Möjlig fornlämning	Område 9, bilaga 3:7

Referenser

Jordartsskattan. Ser Ae. nr 79. Geologiska kartbladet 10 G Eskilstuna SV. Sveriges Geologiska Undersökningar, SGU. Stockholm 1986. (www.sgu.se/geo/geolagret/)

SGU. Sveriges Geologiska Undersökning. Kartvisare, jordarter: <https://apps.sgu.se/kartvisare/kartvisare>

SGU. Sveriges Geologiska Undersökning. Kartgenerator, tema strandnivå. <http://apps.sgu.se/kartgenerator/>

Svensson, Ingeborg. 2016. *Väg 56, Katrineholm-Alberga.* Floda, Julita, Katrineholm & Öja socknar, Katrineholm & Eskilstuna kommuner, Södermanlands län. Arkeologisk utredning. *Sörmlands Arkeologi AB Rapport 2016:22.* Nyköping.

Administrativa uppgifter

Projektnummer Sörmlands Arkeologi AB: 1915

Länsstyrelsens dnr: 431-2692-2019

Tid för undersökningen: 2019-09-26 – 2019-09-27.

Personal: Patrik Gustafsson Gillbrand & Ingeborg Svensson

Län: Södermanland

Kommun: Katrineholm & Eskilstuna

Socken: Julita

Fastighet: Varierande

Belägenhet: Område 1, N 6552637,444, E 567298,568

Område 3, N 6555640,470, E 565234,814

Område 5, N 6559463,707, E 563442,259

Område 6:2, N 6561084,283, E 563703,535

Område 8, N 6561897,879, E 562982,544

Objekt 77, N 6557046,072, E 563882,129

Område 2, N 6555554,481, E 565033,069

Område 4, N 6559073,446, E 563673,769

Område 6:1, N 6560955,299, E 563650,618

Område 7, N 6561798,660, E 563167,753

Område 9, N 6565711,194, E 562923,013

Koordinatsystem: SWEREF99 TM

Höjdsystem: RH 2000

Sammanlagd storlek på utredningsområden: cirka 250 000 m²

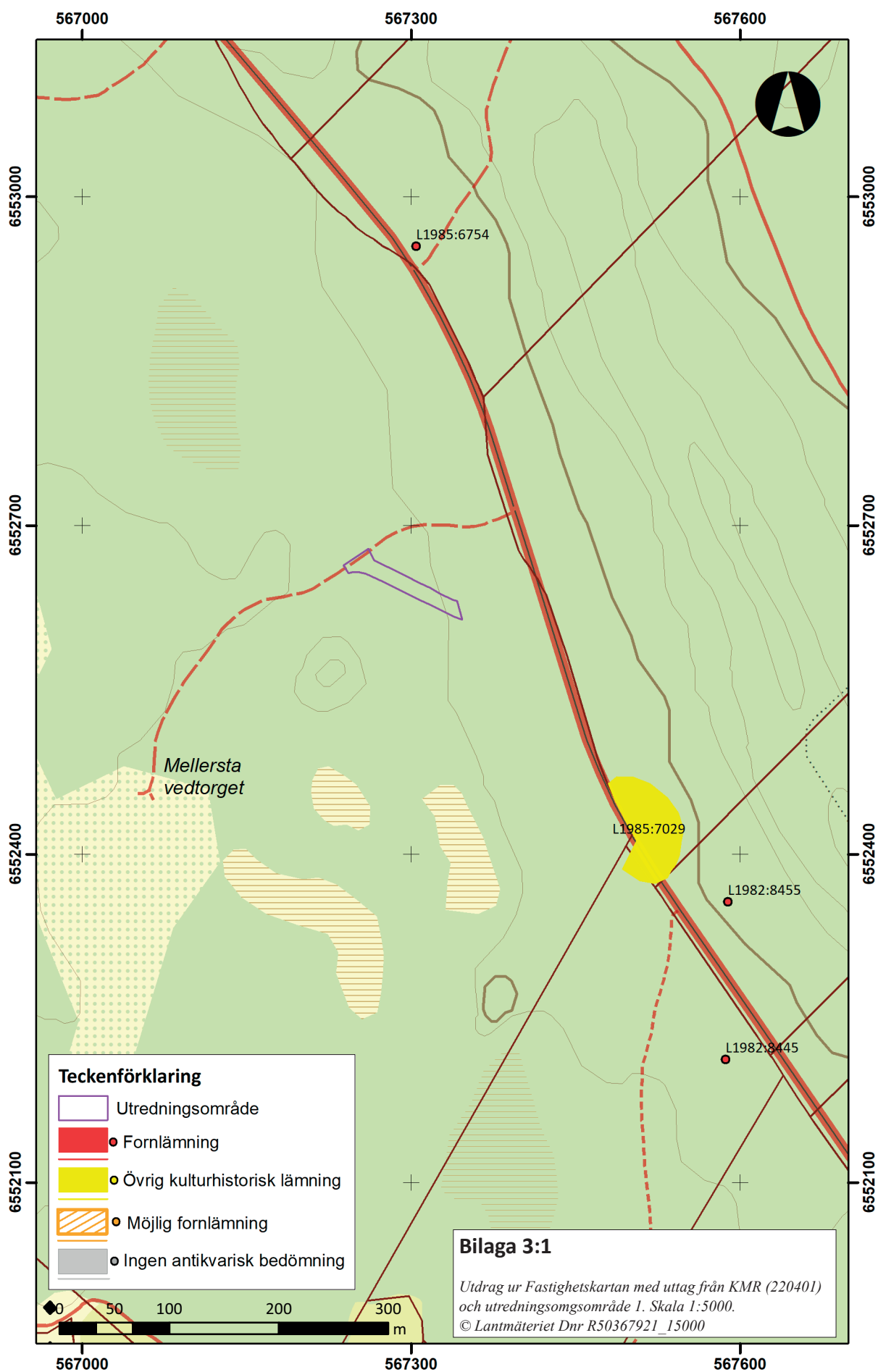
Inget analogt dokumentationsmaterial utöver rapporten föreligger. Digital dokumentation förvaras hos Sörmlands Arkeologi AB i väntan på meddelande från ATA angående rutiner för leverans av digitalt material.

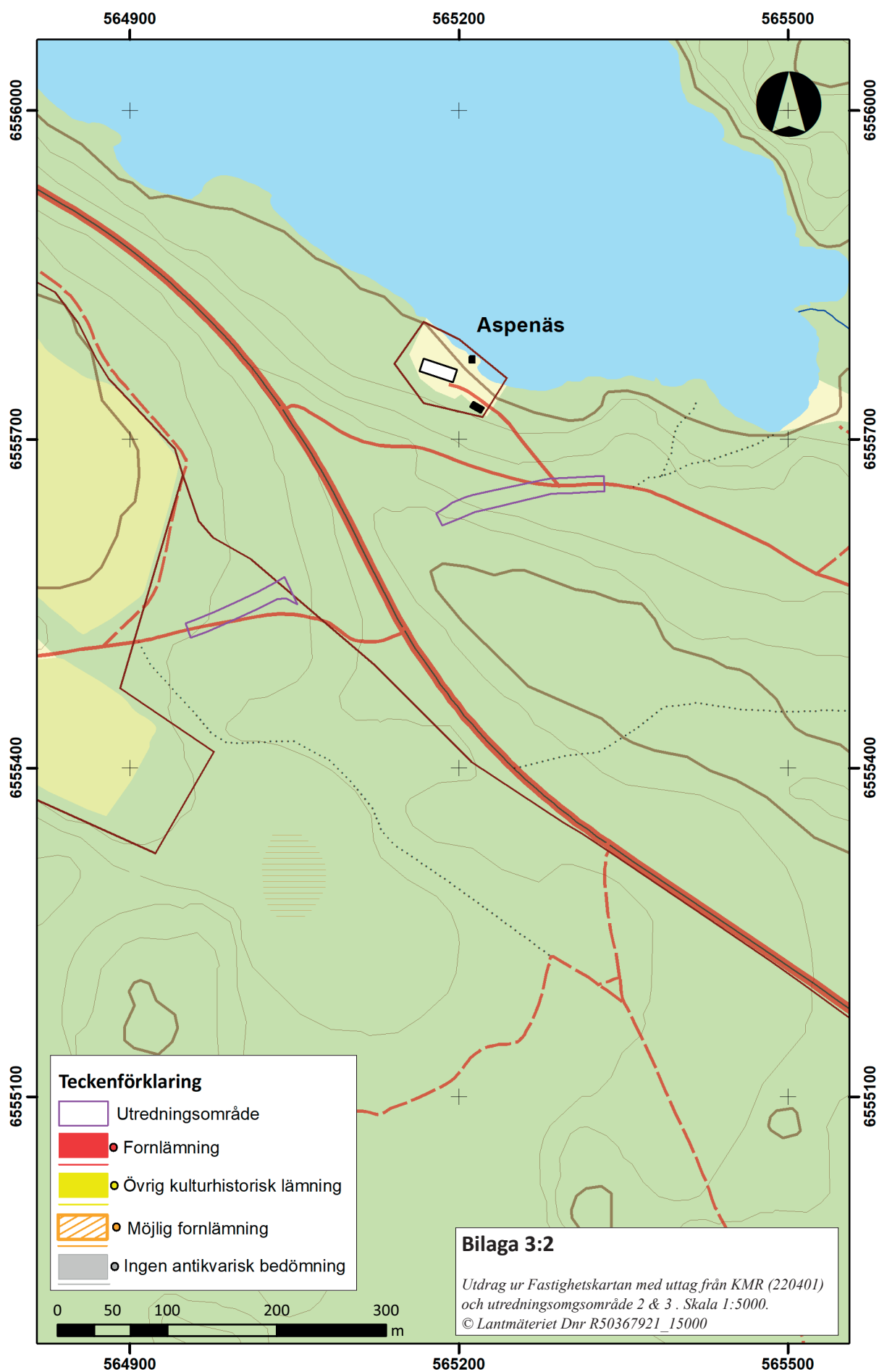
Inga fynd tillvaratogs.

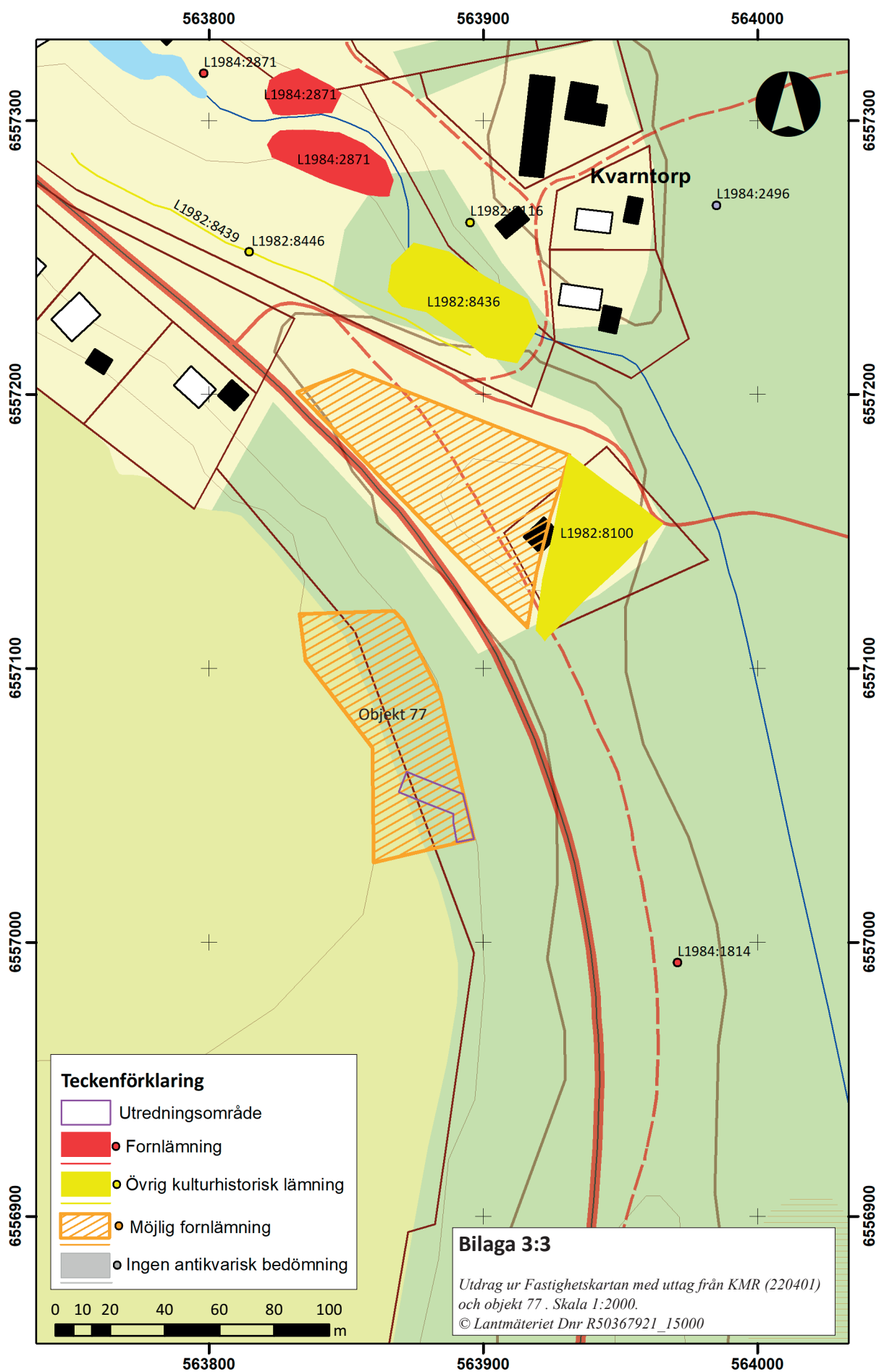
Bilagor

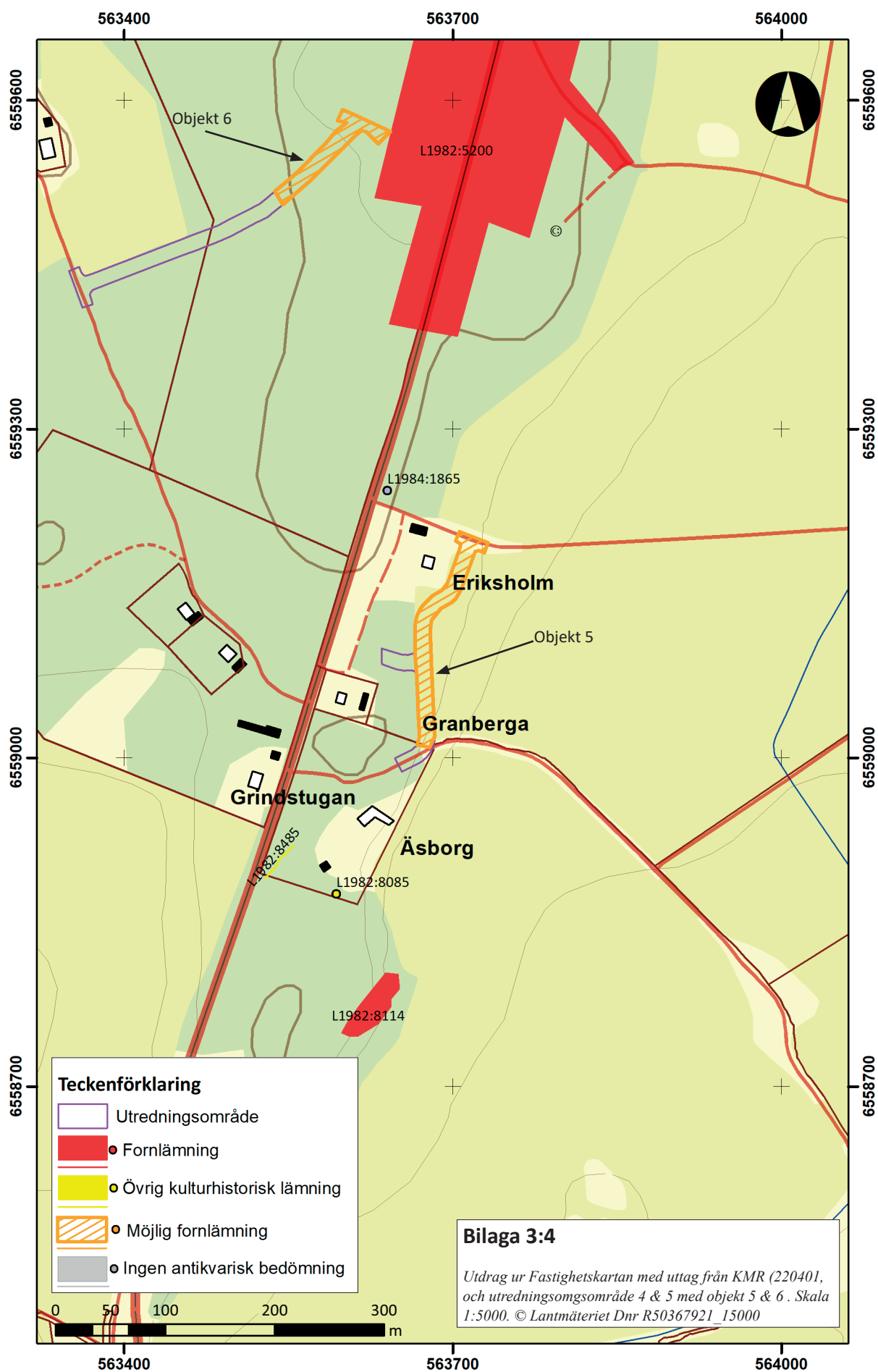

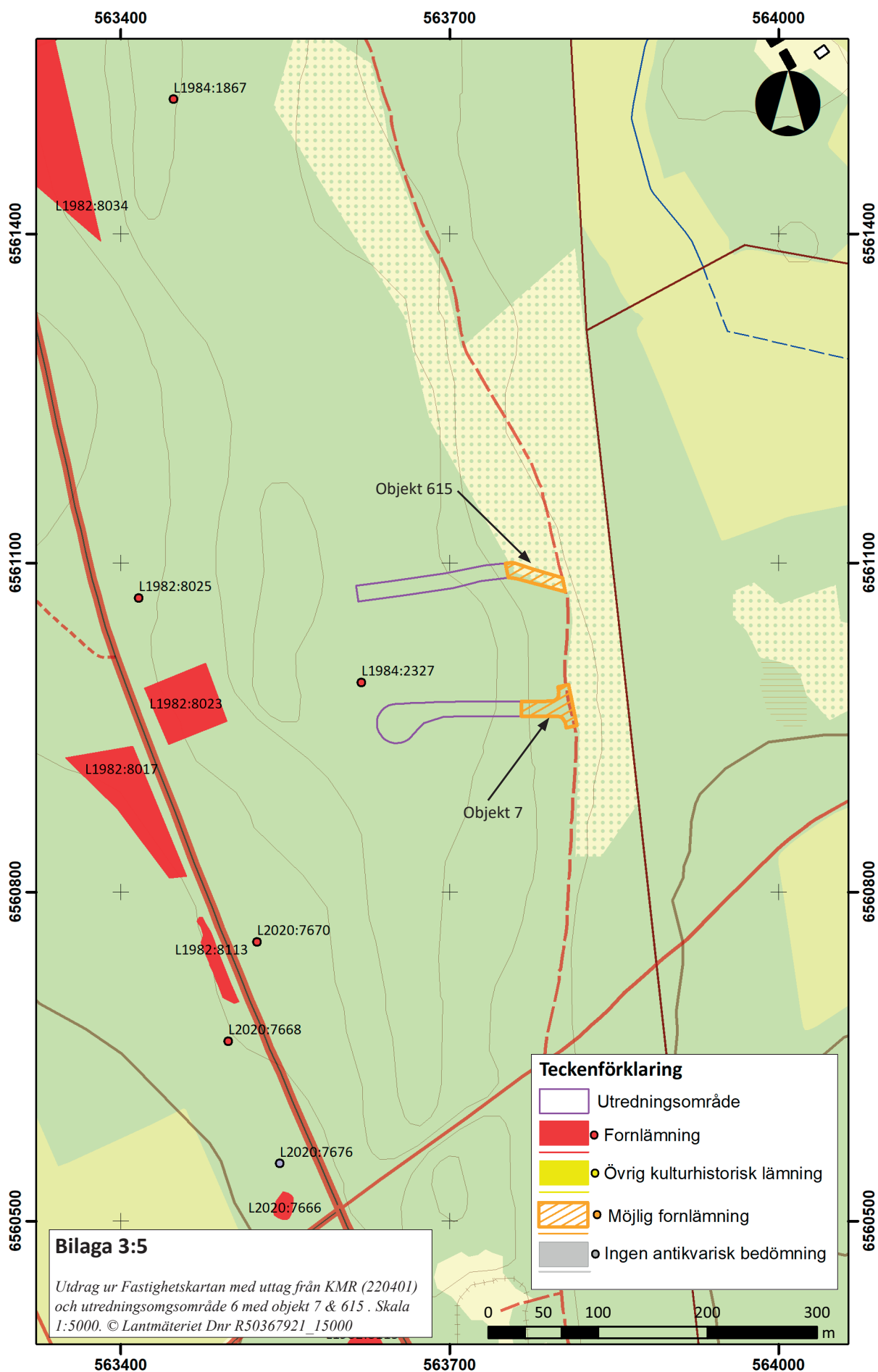

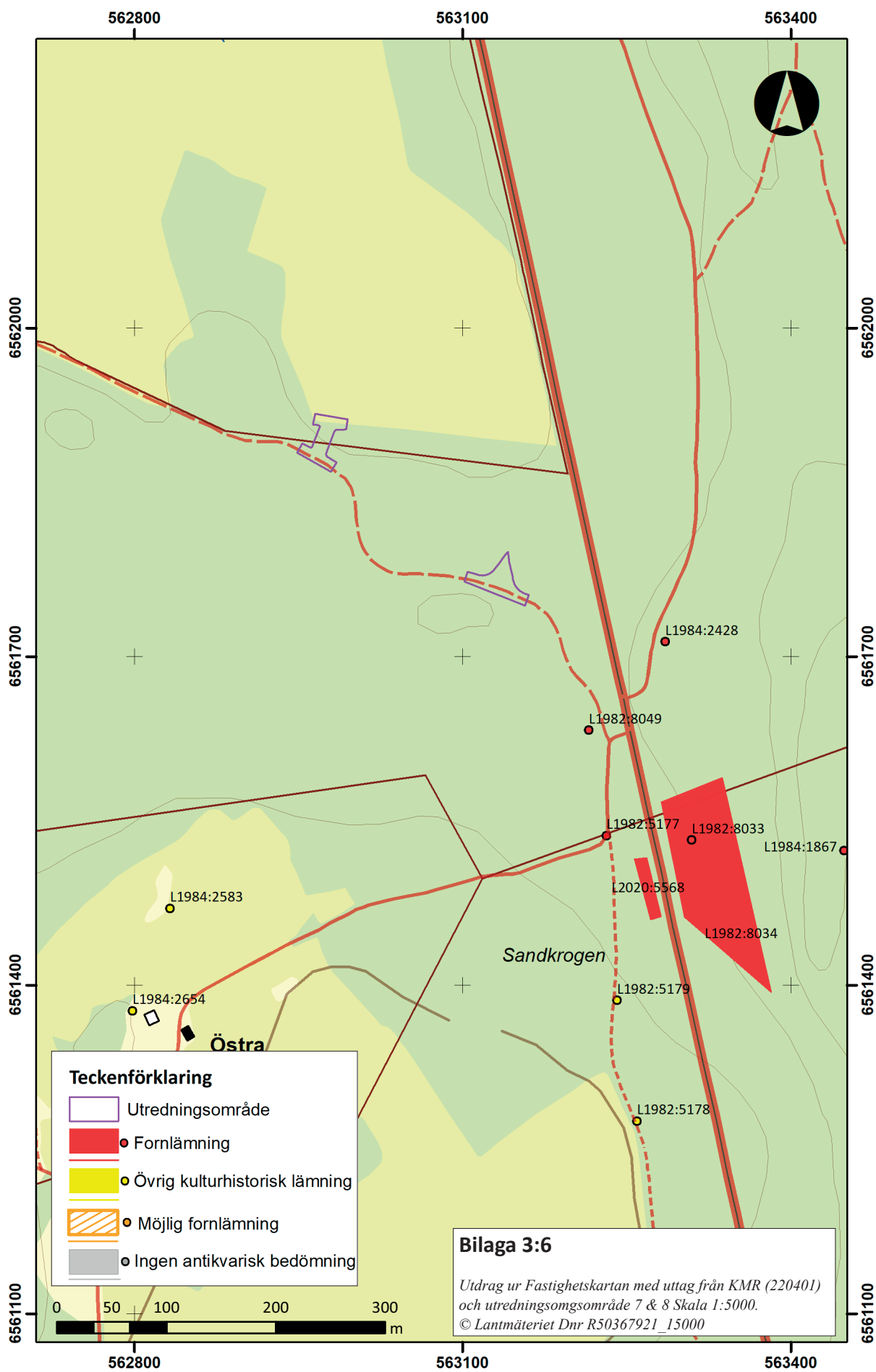

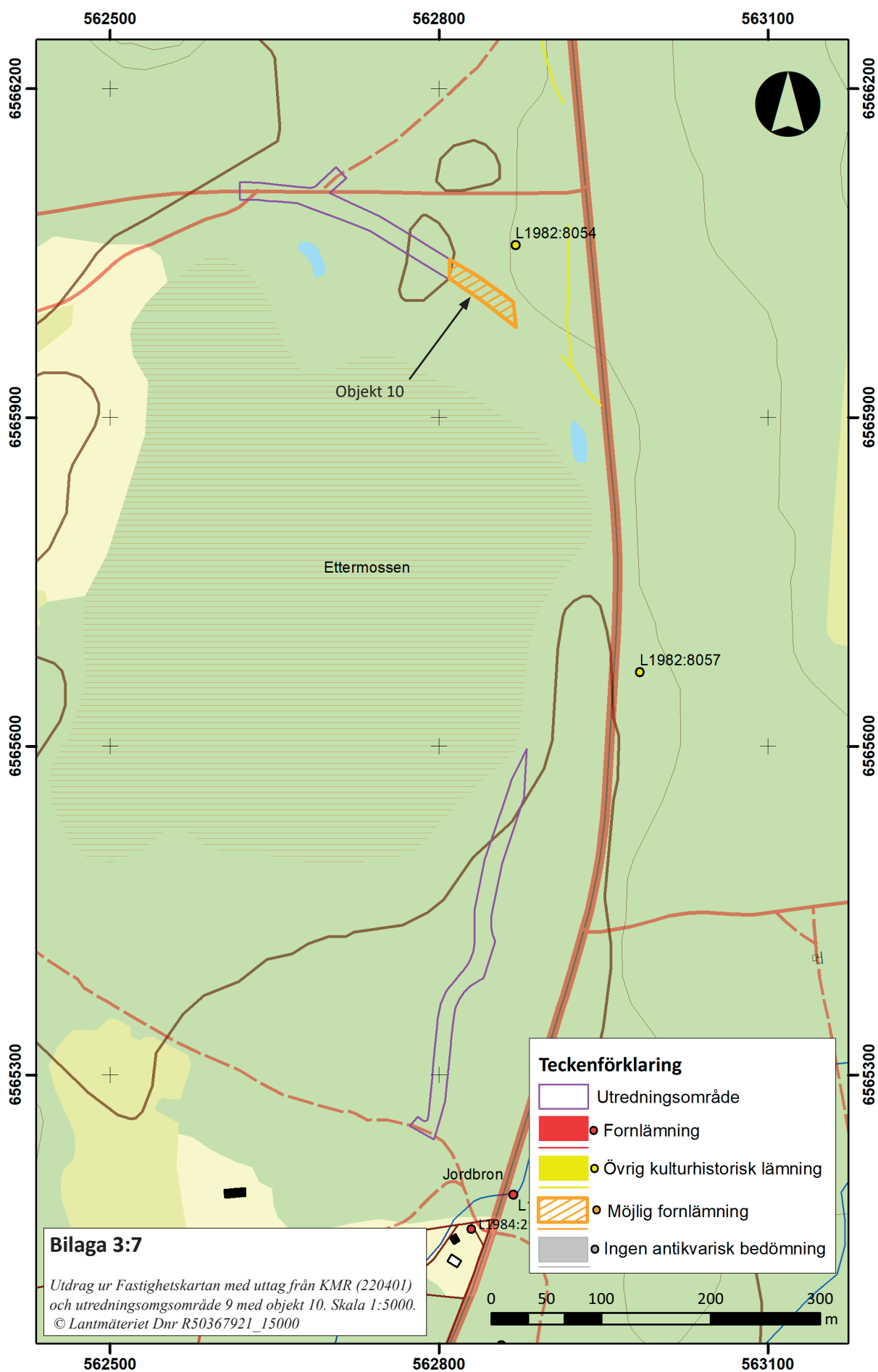

Bilaga 4, Objektsbeskrivningar

77, Boplatsläge

Boplatsläge, ca 90 x 40 m (S-N), 40-45 m ö h. Flack sandig yta vänd mot V och åkermark. Omgiven av steniga branta områden i Ö. Beläget i skogsmark (tidigare betesmark ?). **Möjlig fornlämning.**

5, Boplatsläge

Boplatsläge, ca 200 x 17 m (S-N), 45 m ö h. Flack sandig sluttning vänd mot Ö i åkermark. **Möjlig fornlämning.**

6, Boplatsläge

Boplatsläge, ca 100 x 19-45 m (NÖ-VSV), 50-55 m ö h. Flack sandig sluttning vänd mot SV med ett markant strandhak. I SV ett planare parti som sträcker sig mot ett slybeväxt hygge. Beläget i skogsmark. **Möjlig fornlämning.**

7, Boplatsläge

Boplatsläge, ca 50 x 19-40 m (Ö-V), 60-65 m ö h. Flack sandig sluttning vänd mot Ö i skogsmark. **Möjlig fornlämning.**

615, Boplatsläge

Boplatsläge, 60 x 19 m (VSV-ÖNÖ), 60-65 m ö h. Flack sandig sluttning vänd mot Ö i skogsmark. I S kanten en större täktgrop. **Möjlig fornlämning.**

10, Boplatsläge

Boplatsläge, 80 x 20 m (SÖ-NV), 45-50 m ö h. Beläget på ömse sidor om en mindre skogsväg och utgörs av en naturlig sandig hylla vänd mot SÖ i skogsmark. **Möjlig fornlämning.**

Bilaga 5, Fotografier

*Boplatsläge objekt 5 fotograferat från S.
Foto: Patrik Gustafsson Gillbrand 2019,
Sörmlands Arkeologi AB.*

*Boplatsläge objekt 10 fotograferat från S.
Foto: Patrik Gustafsson Gillbrand 2019,
Sörmlands Arkeologi AB.*

*Ingeborg Svensson gör en ommätning av
L1984:2327, en fångstgrop som ligger i
anslutning till ett av utredningsområdena.
Bilderna är tagen från NV. Foto: Patrik
Gustafsson Gillbrand 2019, Sörmlands
Arkeologi AB.*